

Sygnatura akt II AKa 296/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Edyta Gajgał

Sędziowie: SSA Stanisław Rączkowski (spr.)

SSA Piotr Kaczmarek

Protokolant: Iwona Łaptus

przy udziale prokuratora Prokuratury Rejonowej del. do Prokuratury Regionalnej Jolanty Majcherczyk

po rozpoznaniu w dniu 25 października 2017 r.

sprawy **S. F.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawcę

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 9 czerwca 2017 r. sygn. akt III Ko 43/17

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok wobec S. F.;

II. wydatki wyłożone przez Skarb Państwa w postępowaniu odwoławczym zalicza na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

W dniu 28 lutego 2017 r. pełnomocnik S. F. złożył w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa 20 000 złotych tytułem zadośćuczynienia oraz 10 000 złotych tytułem odszkodowania, w związku z niesłusznym tymczasowym aresztowaniem.

Pismem z dnia 8 maja 2017r. wnioskodawca za pośrednictwem swego pełnomocnika zmienił żądanie w zakresie odszkodowania, domagając się zasądzenia odszkodowania w wysokości 28 163,27zł.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z dnia 9 czerwca 2017 r. o sygn. akt III Ko 43/17 :

I na podstawie art. 552§4k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz S. F. 15 000 złotych tytułem zadośćuczynienia za niesłuszne tymczasowe aresztowanie wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku,

II dalej idące żądanie wnioskodawcy oddalił,

III kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Powyższy wyrok w zakresie punktu II zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy. Zarzucił :

1. naruszenie art. 552§4 w zw. z art. 552§1k.p.k. w zw. z art. 558k.p.k. i w zw. z art. 361§1k.c. poprzez przyjęcie, iż szkoda majątkowa wnioskodawcy wynikająca z utraty zatrudnienia w firmie (...) nie pozostaje w związku przyczynowo-skutkowym z zastosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania, podczas gdy skutkiem izolacji totalnej stała się niezdolność wnioskodawcy do wykonywania pracy w okresie tymczasowego aresztowania, a sam wnioskodawca zeznał, że pracodawca zasugerował mu rozwiązanie umowy o pracę bezpośrednio po powrocie do pracy po okresie tymczasowego aresztowania;

2. naruszenie przepisu art. 170§1k.p.k. poprzez jego błędne zastosowanie i oddalenie dowodu z przesłuchania świadka J. S. na okoliczności wskazane w piśmie z dnia 8 maja 2017 r., pomimo, iż powołany dowód miał istotne znaczenie dla wskazania zarówno związku przyczynowo-skutkowego, jak i ustalenia wysokości żadanego odszkodowania oraz zadośćuczynienia;

3. błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść wyroku poprzez :

a) ustalenie, że tymczasowe aresztowanie wnioskodawcy nie miało wpływu na rozpad jego małżeństwa, podczas gdy było ono jednym z czynników, które leżały u podstaw rozpadu małżeństwa wnioskodawcy;

b) pominięcie faktu, iż wnioskodawca przez długie lata miał depresję, miał też depresję będąc w areszcie, był u lekarza psychiatry, który stwierdził zaburzenia, pojawiły się u niego natarczywe myśli samobójcze mimo, że wnioskodawca okoliczność tę podnosił jako mającą istotne znaczenie dla sprawy;

4. błąd w ustaleniu stanu faktycznego mający wpływ na jego treść, skutkujący naruszeniem art. 7k.p.k i art. 410k.p.k., a polegający na nieuzasadnionym ustaleniu, iż kwota 20 000 zł jest kwotą zawyżoną, natomiast kwota 15 000 zł jest kwotą adekwatną, podczas gdy stanowisko powyższe wymaga uzasadnienia, dlaczego ww. kwota jest kwotą zawyżoną.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o :

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

a) podwyższenie zasądzonej na rzecz wnioskodawcy kwoty zadośćuczynienia do 20 000 zł;

b) uchylenie zaskarżonego wyroku do ponownego rozpoznania w zakresie odszkodowania w kwocie 28 163,27zł;

2. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie. Materialnoprawne przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa za niesłuszne skazanie zawiera art. 552 k.p.k. Stosownie do dyspozycji art. 552§1 k.p.k., oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien być ponieść. Paragraf 4 cytowanego przepisu prawa stanowi natomiast, iż odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.

Na wstępie należy zaznaczyć, że w analizowanej sprawie została spełniona podstawowa przesłanka warunkująca zasądzenie odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na rzecz wnioskodawcy. Wnioskodawca S. F. został zatrzymany 9 października 2008r., a następnie tymczasowo aresztowany postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia -Śródmieścia z dnia 10 października 2008r. o sygn. akt IIKp 946/08. Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 10 listopada 2008 r. o sygn. IVKz 985/08 zastąpił tymczasowe aresztowanie innymi środkami zapobiegawczymi o charakterze wolnościowym.

Wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 31 marca 2015r. o sygn. akt III K 438/10 postępowanie karne wobec S. F. zostało umorzono wobec przedawnienia karalności. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu po rozpoznaniu apelacji prokuratora i S. F. uwzględnił apelację prokuratora w ten sposób, że opis czynu popełnionego przez S. F. uzupełnił o ustalenie, iż S. F. działał na szkodę interesu publicznego.

W uchwale z dnia 15 września 1999 r. - I KZP 27/99, OSNKW 1999/11-12/72 Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że „za niewątpliwie niesłuszne, w zasadzie, uznać należy każde tymczasowe aresztowanie oskarżonego (podejrzanego), który ostatecznie (prawomocnie) został: uniewinniony, umorzono w stosunku do niego postępowanie, także warunkowo, sąd odstąpił od wymierzenia kary, nastąpiło skazanie na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, wymierzona została tylko kara nie związana z pozbawieniem wolności lub środek karny, a także, gdy wymierzona została kara pozbawienia wolności w wysokości niższej niż okres tymczasowego stosowania aresztowania - w tym ostatnim wypadku problem odszkodowania dotyczy tylko stosowania tymczasowego aresztowania w czasie stanowiącym różnicę między tymi okresami.” Tym samym zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie stosowane w tej sprawie wobec S. F. w okresie od 9 października 2008r. do 10 listopada 2008r. było niewątpliwie niesłuszne w rozumieniu art. 552§1 i 4 k.p.k. Ustalenia sądu pierwszej instancji w tym zakresie nie są zresztą kwestionowane.

Kodeks postępowania karnego nie definiuje pojęcia „zadośćuczynienie”. Miarodajne w tym względzie są przepisy prawa cywilnego materialnego,

a zwłaszcza art. 445§ 1k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie winno być „odpowiednie”. „Odpowiednia suma”, o której mowa w tych przepisach to wartość, która spełnia stawianą jej funkcję kompensacyjną, ale jednocześnie nie jest sposobem uzyskania nadmiernych korzyści finansowych, jest określana indywidualnie w oparciu o rodzaj, czas trwania cierpień fizycznych

i psychicznych, ich natężenie, a w odniesieniu do realiów niniejszej sprawy – stopień dolegliwości, z jaką wiązało się stosowanie tymczasowego aresztowania, a więc przykrości natury moralnej z tego wynikających, w tym utraty dobrego imienia, ostracyzm środowiskowy, konieczność poddania się rygorom związanym ze stosowaniem tego środka zapobiegawczego, nieprzychylnie reakcje po zwolnieniu z aresztu, stan zdrowia wnioskodawcy w czasie wykonywania środka oraz po zwolnieniu z aresztu (zob. wyrok S. Apel. w Krakowie z dnia 9.04.2008 r., II AKa 46/08, KZS 2008/6/48, wyrok S. Apel. w Lublinie z dnia 5.05.2008 r., II AKa 83/08, KZS 2008/12/68). Jednocześnie chodzi przy tym o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikające z faktu pozbawienia wolności. Nie mają w tym zakresie znaczenia nawet najbardziej negatywne przeżycia związane z oskarżeniem, toczącym się procesem, czy zagrożeniem surową karą (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17.10.2007 r., WA 43/07, OSNwSK 2007/1/2246). Z uwagi na uznaniowy charakter co do kwoty przyznawanego zadośćuczynienia jego modyfikacja przez sąd II instancji może mieć miejsce tylko w wyjątkowych przypadkach, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady jego ustalania (por. wyrok S. Apel. w Katowicach z dnia 14.02.2008 r., II AKa 11/08, OSA 2009/2/7).

Zasadnie sąd pierwszej instancji ustalił, że wnioskodawca spełnia warunki do zasądzenia na jego rzecz od Skarbu Państwa zadośćuczynienia. W ocenie Sądu Apelacyjnego kwota przyznanego zadośćuczynienia tj. 15.000 zł za 31dni tymczasowego aresztowania jest prawidłowo ustalona. Należy bowiem mieć na uwadze, że „wysokość zadośćuczynienia wyznaczają dwie granice. Z jednej strony musi ono przedstawiać wartość ekonomicznie odczuwalną, z drugiej zaś powinno być utrzymane w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej. Zasada umiarkowanego rozmiaru zadośćuczynienia (...) łączy się z wysokością stopy życiowej społeczeństwa, gdyż zarówno ocena, czy jest ono realne, czy nadmierne, pozostawać musi w związku z poziomem życia” (wyrok SA w Katowicach z 07 lutego 2008r., II Aka 22/08, KZS 2008, Nr 7-8, poz.105).

Zadośćuczynienie winno być odpowiednie, a zatem kwota przyznana tytułem zadośćuczynienia winna być przybliżonym ekwiwalentem cierpień psychicznych i fizycznych. Charakter szkody niemajątkowej, bo taką jest w istocie krzywda, decyduje o jej niewymierności. W szczególności zaś odnosi się to stwierdzenie do zadośćuczynienia za krzywdę polegającą na pozbawieniu wolności. Przyznanego jednak zadośćuczynienia nie należy traktować na zasadzie pełnej ekwiwalentności, którą charakteryzuje wynagrodzenie szkody majątkowej. Odpowiedniość kwoty

zadośćuczynienia, o której stanowi art. 445 § 1 k.c., ma służyć złagodzeniu doznanej krzywdy, a jednocześnie nie być źródłem wzbogacenia (por. wyrok SN z 9 II 2000 roku, III CKN 582/98, publ. LEX 52776).

Zdaniem sądu odwoławczego w pełnym stopniu odzwierciedla krzywdę S. F. wynikającą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania kwota 15 000 zł za miesiąc pozbawienia wolności.

Sąd pierwszej instancji wskazał w pisemnym uzasadnieniu jakie okoliczności uwzględnił przy ustalaniu zadośćuczynienia. Z treści pisemnego uzasadnienia wynika, iż Sąd Okręgowy podzielił niemal wszystkie wskazywane przez wnioskodawcę cierpienia jakie wskazał w związku z tymczasowym aresztowaniem, które okazało się bezzasadne. Zasadnie sąd pierwszej instancji nie podzielił stanowiska wnioskodawcy w zakresie okoliczności dotyczących rozpadu jego małżeństwa. Z zeznań S. F. wynika, iż jego małżeństwo rozwiązano poprzez rozwód w 2010 r. Wnioskodawca jest w nowym związku od 2008r. Tak więc nie tymczasowe aresztowanie legło u podstaw rozkładu pożycia małżeńskiego wnioskodawcy, a jego romans(k. 42). Stąd też tę okoliczność należało uwzględnić przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Trafnie też sąd pierwszej instancji wskazał, iż nie mogły być uwzględnione przy miarkowaniu zadośćuczynienia te okoliczności, które podnosił wnioskodawca, a które nie były wynikiem tymczasowego aresztowania. Wskazane okoliczności nie uzasadniały zasądzenia zadośćuczynienia w dochodzonej wysokości, to jest w kwocie 20 000 zł.

Powyższe rozważania w sposób jednoznaczny wskazują na bezzasadność apelacji wnioskodawcy odnośnie zwiększenia przyznanej mu kwoty zadośćuczynienia. Pełnomocnik S. F. zakwestionował również w apelacji rozstrzygnięcie w zakresie odszkodowania.

Na wstępie należy podnieść, że szkoda za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie nie została zdefiniowana w prawie karnym. Jednakże w świetle wypracowanego już orzecznictwa rozumienie tego pojęcia nie stwarza trudności. Szkodę wynikającą z niesłusznego skazania stanowi różnica między stanem majątkowym jaki by istniał, gdyby skazanego nie pozbawiono wolności, a stanem rzeczywistym z chwili odzyskania wolności. Właśnie taka wykładnia jest zgodna z określeniem szkody zawartym w art. 361 § 2 k.c. i obejmuje *damnum emergens* (straty poniesione przez poszkodowanego) i *lucrum cessans* (utracone korzyści)– tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 maja 2005 r., V K K 413/04, LEX.

Warunkiem przyznania odszkodowania jest ustalenie związku przyczynowego między mającymi miejsce w przeszłości zdarzeniami, a dzisiejszym stanem faktycznym. W orzecznictwie przyjmuje się, że związek przyczynowy jest kategorią obiektywną i należy go pojmować, jako obiektywne powiązanie ze sobą zjawiska nazwanego "przyczyną" ze zjawiskiem określonym, jako "skutek". Ustawodawca wprowadzając w art. 361 § 1 k.c. dla potrzeb odpowiedzialności cywilnej ograniczenie odpowiedzialności tylko za normalne (typowe, występujące zazwyczaj) następstwa działania lub zaniechania, z których szkoda wynikła, nie wprowadza pojęcia związku przyczynowego w rozumieniu prawnym, odmiennego od istniejącego w rzeczywistości. Ogranicza tylko odpowiedzialność do wskazanych w przepisie normalnych (adekwatnych) następstw. Istnienie związku przyczynowego, jako zjawiska obiektywnego determinowane jest określonymi okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy i dlatego istnienie związku przyczynowego rozpatruje się z punktu widzenia okoliczności faktycznych określonej sprawy. W pierwszej kolejności należy przy pomocy testu *conditio sine qua non* zbadać, czy pomiędzy określonymi elementami sytuacji faktycznej w ogóle zachodzi jakakolwiek obiektywna zależność, a zatem, czy badany skutek stanowi obiektywne następstwo zdarzenia, które wskazano, jako jego przyczynę. Jeśli odpowiedź jest negatywna, a zatem badany skutek nastąpiłby również mimo nieobecności tej "przyczyny", to wówczas należy przyjąć, że nie występuje żaden obiektywny związek przyczynowy i nie ma potrzeby dalszego badania, czy występuje związek przyczynowy "adekwatny" w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. (tak: Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 15 lutego 2008 roku, sygn. akt I CSK 359/07, LEX nr 371447).

Odszkodowanie, o którym mowa w art. 552 § 4 k.p.k., ma charakter cywilno- prawny. W związku z tym na tle regulacji wyrażonej w art. 6 k.c. poszkodowany powinien udowodnić podstawę jak i wysokość zgłoszonego roszczenia.

Wnioskodawca domagał się zasądzenia odszkodowania w kwocie 28 163,27zł. We wniosku z dnia 8 maja 2017 r. szczegółowo wskazał sposób wyliczenia szkody. Wskazał, iż miesięcznie zarabiał około 4000zł netto. Za okres, w którym był tymczasowo aresztowany otrzymał wynagrodzenie. Okres pozbawienia wolności został zaliczony przez pracodawcę wnioskodawcy na poczet urlopu. Wnioskodawca rozwiązał umowę o pracę z końcem 2008r. Do 15 marca 2009r. S. F. pozostawał bez pracy. Od 16 marca 2009r. do 30 września 2009r. pracował na pół etatu. Szkoła jaką poniósł w okresie od 1 stycznia 2009r. do 30 września 2009r. to różnica między wynagrodzeniem jakie by otrzymał gdyby pracował w firmie (...), a dochodami jakie w rzeczywistości osiągnął w tym czasie.

Wskazana przez wnioskodawcę kwota nie jest szkodą pozostającą w bezpośrednim związku przyczynowym z tymczasowym aresztowaniem. Do takiej oceny upoważniają zeznania wnioskodawcy. Podał on, że przyczyną rozwiązania stosunku pracy z końcem 2008r., w drodze porozumienia między stronami, był brak zaufania jaki wyniknął między wnioskodawcą a pracodawcami na tle różnic w składanych oświadczeniach w toku trwającego postępowania karnego. Tak więc to nie fakt aresztowania wnioskodawcy spowodował rozwiązanie stosunku pracy lecz odmienne postawy procesowe wnioskodawcy i jego pracodawców w toczącym się postępowaniu.

Autor apelacji czyniąc zarzut obrazy art. 552§4k.p.k. w zw. z art. 558k.p.k. i w zw. z art. 361§1k.c. nie dostrzega podniesionych wyżej okoliczności. Pomija zupełnie okoliczność, iż za czas pozbawienia wolności wnioskodawca szkody nie poniósł. We wniosku o odszkodowanie nie wykazywano tego okresu. Także apelujący pomija fakt, że po opuszczeniu aresztu tymczasowego wnioskodawca podjął zatrudnienie. A w swych zeznaniach wskazał rzeczywistą przyczynę rozwiązania stosunku pracy.

Zupełnie bezzasadny jest zarzut obrazy przepisu art. 170§1k.p.k. Na rozprawie w dniu 9 czerwca 2009r.(k. 43) sąd oddalił wniosek dowodowy, złożony przez pełnomocnika wnioskodawcy, o przesłuchanie J. S.. Jako podstawę oddalenia tego wniosku sąd wskazał art. 170§1pkt2k.pk. „okoliczność, która ma być udowodniona, (...) jest już udowodniona zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy”. We wniosku z dnia 8 maja 2017r. pełnomocnik wnioskodawcy wskazał na jakie okoliczności miałyby być słuchany wskazany świadek(k. 25-26). Na te same okoliczności był wnioskowany do przesłuchania S. F.(k. 26). Czyniąc ustalenia faktyczne w sprawie sąd pierwszej instancji oparł się przede wszystkim na zeznaniach wnioskodawcy. W pisemnym uzasadnieniu skarżonego wyroku sąd pierwszej instancji wskazał, iż to właśnie okoliczności podane przez wnioskodawcę nie uzasadniają przyznania zadośćuczynienia w dochodzonej kwocie oraz nie pozwalają na zasądzenie odszkodowania.

Wbrew zarzutowi postawionemu w apelacji Sąd Okręgowy dokładnie wskazał dlaczego kwota 15 000 zł zadośćuczynienia jest kwotą adekwatną do cierpień wnioskodawcy związanych z bezzasadnym tymczasowym aresztowaniem. W tej kwestii wypowiedział się już wyżej sąd odwoławczy.

Prawidłowo też ustalił sąd pierwszej instancji, zgodnie z twierdzeniami wnioskodawcy, iż rozpad małżeństwa wnioskodawcy ma związek z romansiem wnioskodawcy. Pozostałe okoliczności związane z tymczasowym aresztowaniem i rozpadem małżeństwa wnioskodawcy Sąd Okręgowy uwzględnił ustalając wysokość zadośćuczynienia. Ustalając wysokość zadośćuczynienia Sąd pierwszej instancji nie pominął stanów depresyjnych wnioskodawcy, towarzyszących mu myśli samobójczych jak i wizyty u lekarza psychiatry, co prawda dopiero 7 kwietnia 2017r.(k. 33), a więc po złożeniu wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie(k.1).

Kierując się powyższym Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy zaskarżony wyrok. Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowi art. 437§1k.p.k.

Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach sądowych za postępowanie odwoławcze stanowi art. 554§4k.p.k.

SSA Stanisław Rączkowski SSA Edyta Gajgał SSA Piotr Kaczmarek